

Dé kunstlobby bestaat niet

Winnie Sorgdrager

Een samenleving zoals de onze: rijk, verwend, goed geregeld, met een overvloed aan consumptiegoederen, is het aan zichzelf verplicht kunst en cultuur te koesteren, te bevorderen, gelegenheid te geven zich te ontplooiën en te ontwikkelen. Kunst is van onschatbare waarde voor de kwaliteit van de samenleving, en niet alleen in economisch perspectief. Kunst en cultuur moeten een onlosmakelijk deel zijn van die samenleving en een natuurlijke plaats innemen in de hoofden, harten en het dagelijks leven van iedereen. Net als materiële zaken kost cultuur geld. Dat begrijpt iedereen, totdat het op afrekenen aankomt. Eigenlijk willen we als het om kunst gaat voor een dubbeltje op de eerste rang zitten.

Uiteraard wordt er voor kunst gelobbyd, maar niet of nauwelijks voor het belang van kunst en cultuur in het algemeen. Het gaat meestal over geld, niet over de betekenis van kunst als maatschappelijk kwaliteitselement. Dat is jammer, want zo levert een lobby niet veel op en wekt zelfs, zoals ook in het verleden is gebleken, irritatie.

We zien dit ook terug in de politiek; zelden wordt inhoudelijk gedebatteerd over kunst en cultuur en de maatschappelijke waarde ervan – noch over de vormgeving van het artikel in de grondwet dat de overheid verplicht de voorwaarden te scheppen voor de culturele ontplooiing van alle ingezetenen. Ook het politieke debat gaat over geld. Over de vraag hoeveel we voor kunst en cultuur over hebben, over de noodzaak om particulieren en bedrijven ervan te overtuigen geld beschikbaar te stellen. En over de vraag hoe we vaststellen wie wat krijgt. Over procedures kunnen we lang praten. Eigenlijk is dat weinig inspirerend.

Heftige reacties

Er zijn organisaties die, in een bepaalde context, de belangen van kunst en cultuur behartigen, en die doen goed werk. Je zou dat kunstlobby kunnen noemen. Maar als men mij vraagt waaraan ik denk bij het woord 'kunstlobby', dan zijn dat vooral de vierjaarlijkse taferelen die zich voordeden als de Cultuurnota op uitkomen stond. Toen het ging om de overheidssubsidie en de verdeling daarvan.

Als voorzitter van de Raad voor Cultuur heb ik twee Cultuurnota's meegemaakt. Beide keren werd, toen bekend werd wat het budget voor de Cultuurnota zou zijn, de Raad voor Cultuur door het culturele veld aangespoord om aan de regering te melden dat dit bedrag te laag was. Zoiets werkt echter maar beperkt. De staatssecretaris of minister van Cultuur heeft, naar ik aanneem,

Winnie Sorgdrager

is lid van de Raad van State en was van 1999 tot 2006 voorzitter van de Raad voor Cultuur

een zo groot mogelijk budget bevochten en dat zal niet verhoogd worden als gevolg van een oproep van de Raad voor Cultuur. De rek is er voor het geval dat de Tweede Kamer bij de behandeling van de algemene beschouwingen of bij de individuele begrotingen meer geld voteert. Dat weet iedereen, en het heeft zin om de lobby daarop te richten. Wat we hebben gezien is dat die lobby meestal geen eensgezinde actie is om meer geld voor kunst en cultuur in het algemeen uit te trekken. Het zijn individuele of groepen instellingen die hun belangen verdedigen. Dat wist ook de Raad voor Cultuur en zijn adviezen hielden daar ook rekening mee: advisering die geen rumoer veroorzaakt, levert over het geheel genomen niet meer geld op. Heftige reacties vinden hun weerklank in de politiek, en aangezien de Kamer niet de ene instelling kan korten ten bate van een andere, komt er dus meer geld. Zo werd het spel gespeeld.

Nu de procedures voor de subsidietoekenning ingrijpend zijn gewijzigd, zal het anders gaan. Het zal niet meer voorkomen dat tientallen instellingen met leden van de Tweede Kamer een gesprek willen. Ze hebben daar niets meer te zoeken. De meeste subsidies worden verdeeld door de cultuurfondsen; de enige manier om daartegen op te komen, is via de geëigende juridische procedures. De instellingen zullen niet meer allemaal tegelijk eenmaal per vier jaar de boodschap krijgen of zij subsidie krijgen – en hoeveel. Er zijn periodieke herkansingen. Dat zal dus ook niet leiden tot collectieve protesten. Een veel gezondere situatie!

De Raad voor Cultuur zal minder kwetsbaar zijn. Hij adviseert slechts over een beperkt aantal instellingen, waarvan het geen vraag meer is of zij wel of geen subsidie krijgen. De discussie zal misschien nog gaan over de precieze verdeling van het budget en over het oordeel van de Raad over een bepaalde instelling. Maar dat zal geen aanleiding zijn voor gecoördineerde acties om de Raad in diskrediet te brengen. Ik vraag

me af of degenen die daar in het verleden aan mee hebben gedaan, daar terugkijkend erg gelukkig mee zijn. In die acties zijn leden van de Raad en zijn commissies beschadigd. In de pers, in hun dagelijks leven, in de politiek. Met als dieptepunt de staatssecretaris voor Cultuur die in het debat in de Eerste Kamer een van de door hemzelf benoemde leden betichtte van belangenverstrengeling. Haar functie van museumdirecteur was bij de benoeming geen belemmering geweest. Integendeel, haar expertise had mede tot deze benoeming geleid.

Ik ben blij dat dit nu achter de rug is. De nieuwe procedure, die heus wel weer zijn eigen problemen zal meebrengen, zal gelukkig niet meer leiden tot dit soort onfrisse situaties.

Nieuwjaarsreceptie van de Museumvereniging
op 7 januari 2008 in Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam.
Fotograaf: Fred Ernst

